



ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA

12. května 1998 *

„Články 8a, 48 a 51 Smlouvy o ES – Pojem ‚pracovník‘ – Článek 4 nařízení (EHS) č. 1408/71 – Příspěvek na výchovu dítěte – Pojem ‚rodinná dávka‘ – Článek 7 odst. 2 nařízení (EHS) č. 1612/68 – Pojem ‚sociální výhoda‘ – Požadavek být držitelem povolení k pobytu“

Ve věci C-85/96,

jejímž předmětem je žádost zasláná Soudnímu dvoru na základě článku 177 Smlouvy o ES Bayerisches Landessozialgericht (Německo), směřující k získání ve sporu probíhající před tímto soudem mezi

Mariou Martínez Sala

a

Freistaat Bayern

rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu článků 1, 2, čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, pozměněného a aktualizovaného nařízením Rady (EHS) č. 2001/83 ze dne 2. června 1983 (Úř. věst. L 230, s. 6; Zvl. vyd. 05/01, s. 35), ve znění nařízení Rady (EHS) č. 3427/89 ze dne 30. října 1989 (Úř. věst. L 331, s. 1), a čl. 7 odst. 2 nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství (Úř. věst. L 257, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 15).

SOUDNÍ DVŮR,

ve složení G. C. Rodríguez Iglesias, předseda, C. Gulmann, H. Ragnemalm a M. Wathelet, předsedové senátů, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, D. A. O. Edward (zpravodaj), J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann a L. Sevón, soudci,

generální advokát: A. La Pergola,

vedoucí soudní kanceláře: H. A. Rühl, vrchní rada,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za M. Martínez Sala Antoniem Pérez Garridem, „Leiter der Rechtsstelle“ na španělském velvyslanectví v Bonnu,
- za německou vládu Ernstem Röderem, Ministerialrat na spolkovém ministerstvu hospodářství, a Berndem Klokem, Oberregierungsrat na témže ministerstvu, jako zmocněnci,
- za španělskou vládu D. Luis Pérezem de Ayala Becerril, abogado del Estado, členem právní služby státu, jako zmocněncem,

* Jednací jazyk: němčina.

– za Komisi Evropských společenství Peterem Hillenkampem, právním poradcem, a Klaus-Dieterem Borchardtem, členem právní služby, jako zmocněnci,

s přihlédnutím ke zprávě k jednání,

po vyslechnutí ústních vyjádření M. Martínez Sala, zastoupené Antoniem Pérez Garridem, německé vlády, zastoupené Ernstem Röderem, španělské vlády, zastoupené D. Luis Pérezem de Ayala Becerril, francouzské vlády, zastoupené Claudem Chavancem, tajemníkem zahraničních věcí ředitelství právních záležitostí ministerstva zahraničních věcí, jako zmocněncem, vlády Spojeného království, zastoupené Stephenem Richardsem, barrister, a Komise, zastoupené Klaus-Dieterem Borchardtem, na jednání konaném dne 15. dubna 1997,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 1. července 1997,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Usnesením ze dne 2. února 1996, došlým Soudnímu dvoru dne 20. března téhož roku, položil Bayerisches Landessozialgericht na základě článku 177 Smlouvy o ES čtyři předběžné otázky týkající se výkladu článků 1, 2, čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, pozměněného a aktualizovaného nařízením Rady (EHS) č. 2001/83 ze dne 2. června 1983 (Úř. věst. L 230, s. 6; Zvl. vyd. 05/01, s. 35), ve znění nařízení Rady (EHS) č. 3427/89 ze dne 30. října 1989 (Úř. věst. L 331, s. 1), jakož i výkladu čl. 7 odst. 2 nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství (Úř. věst. L 257, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 15).
- 2 Tyto otázky byly vzneseny v rámci sporu mezi M. Martínez Sala a Freistaat Bayern ohledně odmítnutí přiznat navrhovatelce v původním řízení příspěvek na výchovu jejího dítěte.
- Právo Společenství
- 3 Nařízení č. 1612/68 stanoví ve svém čl. 7 odst. 2, že pracovník, který je státním příslušníkem členského státu, požívá na území jiných členských států stejných sociálních a daňových výhod jako tuzemští pracovníci.
- 4 Podle čl. 1 písm. a) bodu i) nařízení č. 1408/71 se pro účely tohoto nařízení „pracovníkem“ rozumí každá osoba, která je pojištěna na základě povinného nebo dobrovolného pojištění pro případ jedné nebo více pojistných událostí odpovídajících odvětvím systému sociálního zabezpečení pro zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné“. Článek 2 stanoví, že nařízení se vztahuje na „zaměstnané osoby a osoby samostatně výdělečně činné, které podléhají nebo podléhali právním předpisům jednoho nebo více členských států“.
- 5 Podle čl. 3 odst. 1 nařízení č. 1408/71 „mají osoby s bydlištěm na území jednoho z členských států, na něž se vztahuje toto nařízení, stejná práva a povinnosti podle právních předpisů kteréhokoli členského státu, jako státní příslušníci uvedeného státu, s výhradou zvláštních ustanovení tohoto nařízení“.
- 6 Podle čl. 4 odst. 1 písm. h) se nařízení č. 1408/71 vztahuje „na všechny právní předpisy týkající se ... rodinných dávek“. Podle čl. 1 písm. u) bodu i) se „rodinnými dávkami“ rozumí „všechny věcné i peněžité dávky určené k vyrovnání rodinných

- výdajů podle právních předpisů uvedených v čl. 4 odst. 1 písm. h), s výjimkou zvláštních přídavků při narození uvedených v příloze II“.
- 7 Podle přílohy I bodu I „Zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné [čl. 1 písm. a) body ii) a iii) nařízení]“, C. („Německo“) nařízení č. 1408/71: „Je-li příslušným orgánem pro poskytování rodinných dávek v souladu s hlavou III kapitolou 7 nařízení německý orgán, považuje se ve smyslu čl. 1 písm. a) bodu ii) nařízení za:
- a) zaměstnanou osobu osoba povinně pojištěná pro případ nezaměstnanosti nebo osoba, která na základě takového pojištění získá peněžité dávky v rámci nemocenského pojištění nebo srovnatelné dávky;
 - b) osobu samostatně výdělečně činnou osoba vykonávající samostatnou výdělečnou činnost, která je povinna:
 - se zapojit do systému starobního důchodového pojištění pro osoby samostatně výdělečně činné a platit příspěvky
- nebo
- se zapojit do systému v rámci povinného důchodového pojištění.“
- Německé právní předpisy a Evropská úmluva o sociální a lékařské pomoci
- 8 V Německu je příspěvek na výchovu nepřispěvkovou dávkou, která patří do souboru opatření v oblasti rodinné politiky a která je poskytována podle Bundeserziehungsgeldgesetz ze dne 6. prosince 1985 (zákon o poskytování příspěvku a dovolené na výchovu dítěte, BGBl. I, s. 2154, dále jen „BErzGG“).
- 9 BErzGG ve znění ze dne 25. července 1989 (BGBl. I, s. 1550), pozměněném zákonem ze dne 17. prosince 1990 (BGBl. I, s. 2823), stanoví v § 1 odst. 1, že nárok na příspěvek na výchovu dítěte má každý, kdo: 1) má bydliště nebo místo obvyklého pobytu na území, na kterém se uplatňuje tento zákon; 2) žije ve své domácnosti s nezaopatřeným dítětem; 3) pečuje o toto dítě a o jeho výchovu a 4) nevykonává žádnou výdělečnou činnost nebo výdělečnou činnost na plný úvazek.
- 10 V ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) BErzGG se uvádí, že „každý cizí státní příslušník, který chce pobírat příspěvek, musí mít oprávnění k pobytu (Aufenthaltsberechtigung) nebo povolení k pobytu (Aufenthaltserlaubnis)“. Předkládající soud poukazuje na skutečnost, že podle ustálené judikatury Bundessozialgericht pouze ten, kdo předloží doklad cizineckého úřadu, který řádně stvrzuje právo pobytu od začátku doby poskytování dávky, je „držitelem“ oprávnění k pobytu; pouhé potvrzení o tom, že byla podána žádost o povolení k pobytu, a že je tudíž pobyt povolen, není dostačující k tomu, aby dotyčná osoba byla považována za držitele oprávnění k pobytu ve smyslu výše uvedeného ustanovení.
- 11 Podle článku 1 Evropské úmluvy o sociální a lékařské pomoci přijaté Radou Evropy dne 11. prosince 1953, která vstoupila v platnost v Německu v roce 1956 a ve Španělsku v roce 1983, „každá smluvní strana se zavazuje, že poskytne příslušníkům jiných stran, kteří se oprávněně zdržují v kterékoliv části jejího území, na něž se vztahuje tato úmluva, a kteří nemají dostatečné prostředky, za stejných podmínek, jaké mají příslušníci dané země, sociální a lékařskou pomoc upravenou právními předpisy platnými na příslušné části území.“ (neoficiální překlad)
- 12 Podle čl. 6 písm. a) této úmluvy „smluvní strana nemůže vrátit příslušníka jiné smluvní strany, který se oprávněně zdržuje na jejím území, zpět do vlasti jen proto, že dotyčná osoba potřebuje pomoc“. (neoficiální překlad)

Původní řízení

- 13 María Martínez Sala, narozená dne 8. února 1956, je španělskou státní příslušnicí, která od května roku 1968 má bydliště v Německu. V období od roku 1976 do roku 1986, včetně přerušení, a dále od 12. září 1989 do 24. října 1989 zde vykonávala různé závislé činnosti. Od té doby pobírala dávky sociální podpory vyplácené městem Norimberk a Landratsamt Nürnberger Land na základě Bundessozialhilfegesetz (spolkový zákon o sociální podpoře).
- 14 Až do 19. května 1984 získala M. Martínez Sala od příslušných orgánů několik povolení k pobytu, která na sebe navazovala prakticky bez přerušení. Poté jí byly vydávány pouze doklady potvrzující, že byla podána žádost o prodloužení povolení k pobytu. Bayerisches Landessozialgericht ve svém předkládacím usnesení však zdůrazňuje, že Evropská úmluva o sociální a lékařské pomoci ze dne 11. prosince 1953 zakazuje dotyčnou osobu vyhostit. Dne 19. dubna 1994 obdržela navrhovatelka v původním řízení povolení k pobytu do 18. dubna 1995, které bylo dne 20. dubna 1995 prodlouženo o další rok.
- 15 V lednu roku 1993, tj. v době, kdy neměla povolení k pobytu, zažádala M. Martínez Sala u Freistaat Bayern o příspěvek na výchovu svého dítěte, které se v průběhu tohoto měsíce narodilo.
- 16 Freistaat Bayern rozhodnutím ze dne 21. ledna 1993 tuto žádost zamítl s odůvodněním, že žadatelka nemá německou státní příslušnost ani oprávnění či povolení k pobytu.
- 17 Rozsudkem ze dne 21. března 1994 zamítl Sozialgericht Nürnberg žalobu, kterou M. Martínez Sala podala dne 13. července 1993 proti tomuto rozhodnutí s odůvodněním, že není držitelkou povolení k pobytu.
- 18 Dne 8. června 1994 M. Martínez Sala tedy podala odvolání proti tomuto rozsudku u Bayerisches Landessozialgericht.
- 19 Vzhledem k tomu, že Bayerisches Landessozialgericht měl za to, že není vyloučeno, že M. Martínez Sala by se mohla dovolávat nařízení č. 1408/71 a č. 1612/68 za účelem získání nároku na příspěvek na výchovu dítěte, přerušil řízení a položil Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Byla španělská státní příslušnice bydlící v Německu, která vykonávala až na několik přerušení závislé činnosti do roku 1986 a která, nebereme-li v úvahu krátkodobě vykonávanou činnost v roce 1989, následně pobírala dávky sociální podpory na základě Bundessozialhilfegesetz (spolkový zákon o sociální podpoře), v roce 1993 stále ještě pracovníkem ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení (EHS) č. 1612/68, nebo ve smyslu článku 2 ve spojení s článkem 1 nařízení (EHS) č. 1408/71?
 - 2) Je příspěvek na výchovu dítěte vyplácený na základě zákona o poskytování příspěvku a dovolené na výchovu dítěte (BERzGG) rodinnou dávkou uvedenou v čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení (EHS) č. 1408/71, na kterou mají španělští státní příslušníci bydlící v Německu nárok za stejných podmínek jako němečtí státní příslušníci v souladu s čl. 3 odst. 1 nařízení (EHS) č. 1408/71?
 - 3) Je příspěvek na výchovu dítěte vyplácený na základě zákona o poskytování příspěvku a dovolené na výchovu dítěte (BERzGG) sociální výhodou ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení (EHS) č. 1612/68?
 - 4) Je zákon o poskytování příspěvku a dovolené na výchovu dítěte (BERzGG) v souladu s právními předpisy Evropské unie, pokud pro přiznání nároku na

- příspěvek na výchovu dítěte vyžaduje od příslušníků členského státu, aby měli řádné povolení k pobytu, přestože jsou oprávněni pobývat v Německu?“
- 20 Nejdříve je třeba odpovědět na druhou a třetí otázku, dále pak na první otázku a nakonec na čtvrtou otázku.
K druhé a třetí otázce
- 21 Podstatou druhé a třetí otázky předkládajícího soudu je to, zda taková dávka, jako je příspěvek na výchovu dítěte upravený v BErzGG, jež je automaticky poskytována osobám splňujícím určitá objektivní kritéria bez jakéhokoliv individuálního a volného posouzení osobních potřeb a jejímž cílem je vyrovnání rodinných nákladů, spadá do oblasti působnosti práva Společenství jakožto rodinná dávka ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení č. 1408/71, nebo jakožto sociální výhoda ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68.
- 22 V rozsudku ze dne 10. října 1996, Hoever a Zachow (C-245/94 a C-312/94, Recueil, s. I-4895) již Soudní dvůr rozhodl, že taková dávka, jakou je příspěvek na výchovu dítěte upravený v BErzGG, jež je automaticky poskytována osobám splňujícím určitá objektivní kritéria bez jakéhokoliv individuálního a volného posouzení osobních potřeb a jejímž cílem je vyrovnání rodinných nákladů, musí být považována za rodinnou dávku ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení č. 1408/71.
- 23 Německá vláda tvrdí, že Soudní dvůr by se měl znovu zabývat uvedeným výkladem a ve svém písemném vyjádření odkazuje na vyjádření, které předložila ve výše uvedené věci, a na jednání na vyjádření, které předložila Soudnímu dvoru ve věci Mille-Wilsmann, zapsané do rejstříku pod číslem C-16/96. Jelikož Bundessozialgericht zrušil v návaznosti na vyhlášení výše uvedeného rozsudku Hoever a Zachow své předkládací usnesení, tato věc byla vyškrtuta usnesením ze dne 14. dubna 1997.
- 24 Vzhledem k tomu, že německá vláda dále neupřesnila aspekty výše uvedeného rozsudku Hoever a Zachow, které podle ní musí být přezkoumány, a neuvedla ani důvody takového přezkoumání, je třeba znovu potvrdit, že taková dávka, jakou je příspěvek na výchovu dítěte upravený v BErzGG, jež je automaticky poskytována osobám splňujícím určitá objektivní kritéria bez jakéhokoliv individuálního a volného posouzení osobních potřeb a jejímž cílem je vyrovnání rodinných nákladů, je rodinnou dávkou ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení č. 1408/71.
- 25 Pojem „sociální výhoda“, na který odkazuje čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, zahrnuje podle ustálené judikatury všechny výhody, které ať jsou spojeny, či nikoli s pracovní smlouvou, jsou obecně přiznávány tuzemským pracovníkům, zejména z důvodu jejich objektivního postavení pracovníků nebo z pouhého důvodu jejich obvyklého bydliště na území daného státu, a jejich rozšíření na pracovníky, kteří jsou státními příslušníky jiných členských států, se proto jeví jako usnadnění jejich pohybu uvnitř Společenství (rozsudek ze dne 27. března 1985, Hoeckx, 249/83, Recueil, s. 973, bod 20).
- 26 Sporný příspěvek na výchovu dítěte je výhodou, která je mimo jiné přiznávána i pracovníkům, kteří vykonávají výdělečnou činnost na částečný úvazek. Je tedy sociální výhodou ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68.
- 27 Je třeba dodat, že jelikož nařízení č. 1612/68 má obecnou působnost, pokud jde o volný pohyb pracovníků, může se jeho čl. 7 odst. 2 uplatnit na sociální výhody, které zároveň patří do zvláštní působnosti nařízení č. 1408/71 (rozsudek ze dne 10. března 1993, Komise v. Lucembursko, C-111/91, Recueil, s. I-817, bod 21).

28 Na druhou a třetí otázku je tedy třeba odpovědět tak, že taková dávka, jakou je příspěvek na výchovu dítěte upravený v BErzGG, jež je automaticky poskytována osobám splňujícím určitá objektivní kritéria bez jakéhokoliv individuálního a volného posouzení osobních potřeb a jejímž cílem je vyrovnání rodinných nákladů, spadá do věcné působnosti práva Společenství jakožto rodinná dávka ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení č. 1408/71 a jakožto sociální výhoda ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68.

K první otázce

29 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je to, zda státní příslušník jednoho členského státu, který bydlí v jiném členském státu, kde vykonával závislé činnosti a kde následně pobíral dávky sociální podpory, je pracovníkem ve smyslu nařízení č. 1612/68, nebo nařízení č. 1408/71.

30 Úvodem je třeba připomenout, že podle BErzGG je poskytnutí příspěvku na výchovu dítěte podmíněno zejména tím, že dotyčná osoba nevykonává žádnou výdělečnou činnost nebo nevykonává výdělečnou činnost na plný úvazek. Tato podmínka může omezit počet osob, které mohou pobírat příspěvek na výchovu dítěte a zároveň být považovány za pracovníky ve smyslu práva Společenství.

31 Dále je třeba podotknout, že pojem „pracovník“ v právu Společenství není jednoznačný, ale jeho obsah se mění v závislosti na oblasti použití. Pojem „pracovník“ používaný ve smyslu článku 48 Smlouvy o ES a nařízení č. 1612/68 se tedy nutně neshoduje s pojmem uplatňovaným v oblasti článku 51 Smlouvy o ES a nařízení č. 1408/71.

Postavení pracovníka ve smyslu článku 48 Smlouvy a nařízení č. 1612/68

32 V rámci článku 48 Smlouvy a nařízení č. 1612/68 je za pracovníka považována osoba, která po určitou dobu vykonává pro jinou osobu a pod jejím vedením práci, za niž dostává odměnu. Po skončení pracovního poměru dotčená osoba v zásadě ztrácí postavení pracovníka, avšak s tím, že jednak toto postavení může působit určité účinky po skončení pracovního poměru, a jednak musí být osoba, která se skutečně uchází o zaměstnání, rovněž považována za pracovníka (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 3. července 1986, Lawrie-Blum, 66/85, Recueil, s. 2121, bod 17; rozsudek ze dne 21. června 1988, Lair, 39/86, Recueil, s. 3161, body 31 až 36, a rozsudek ze dne 26. února 1991, Antonissen, C-292/89, Recueil, s. I-745, body 12 a 13).

33 Nadto je třeba připomenout, že pokud pracovník, který je státním příslušníkem jednoho členského státu, byl zaměstnán na území jiného členského státu, v němž zůstává po získání starobního důchodu, jeho potomci si nezachovávají právo na rovné zacházení vyplývající z článku 7 nařízení č. 1612/68, pokud jde o sociální dávku upravenou právními předpisy hostitelského členského státu, jestliže dosáhli věku 21 let, nejsou již jím vyživováni a nemají postavení pracovníka (rozsudek ze dne 18. června 1987, Lebon, 316/85, Recueil, s. 2811).

34 V projednávaném případě předkládající soud neposkytl dostatečné informace k tomu, aby Soudní dvůr mohl ověřit, zda s ohledem na předchozí úvahy osoba, která se nachází v situaci navrhovatelky v původním řízení, je pracovníkem ve smyslu článku 48 Smlouvy a nařízení č. 1612/68, například proto, že se uchází o zaměstnání. Předkládajícímu soudu tedy přísluší, aby provedl toto šetření.

Postavení pracovníka ve smyslu nařízení č. 1408/71

35 Podle článku 2 se nařízení č. 1408/71 vztahuje na zaměstnané osoby nebo na osoby samostatně výdělečně činné, které podléhají nebo podléhali právním předpisům

- jednoho nebo více členských států a které jsou státními příslušníky jednoho z členských států, jakož i na jejich rodinné příslušníky.
- 36 Osoba má postavení pracovníka ve smyslu nařízení č. 1408/71, pokud je pojištěna, byť jen proti jedinému riziku, na základě povinného nebo dobrovolného pojištění v rámci všeobecného nebo zvláštního systému sociálního zabezpečení uvedeného v čl. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71, a to nezávisle na existenci pracovního poměru (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 31. května 1979, Pierik II, 182/78, Recueil, s. 1977, body 4 a 7, a rozsudek ze dne 9. července 1987, Laborero a Sabato, 82/86 a 103/86, Recueil, s. 3401, bod 17).
- 37 Komise se proto domnívá, že navrhovatelka musí být považována za pracovníka ve smyslu nařízení č. 1408/71 již proto, že byla v Německu pojištěna v rámci povinného důchodového pojištění, nebo proto, že ji orgán sociální podpory zařadil spolu s jejími dětmi do nemocenského pojištění a převzal na sebe úhradu příslušných příspěvků.
- 38 Stejně tak i francouzská vláda na jednání tvrdila, že navrhovatelka v původním řízení může být považována za pracovníka ve smyslu právních předpisů Společenství o sociálním zabezpečení, neboť byla a možná stále ještě je zařazena do německého důchodového systému.
- 39 Německá vláda však poznamenává, že podle přílohy I bodu I C („Německo“) nařízení č. 1408/71 může být v oblasti rodinných dávek, mezi něž patří i dotčený příspěvek, považována za pracovníka pouze osoba, která je povinně pojištěna pro případ nezaměstnanosti, nebo osoba, která na základě takového pojištění získá peněžité dávky v rámci nemocenského pojištění nebo srovnatelné dávky.
- 40 Na jednání Komise rovněž zdůraznila, že v rozsudku ze dne 30. ledna 1997, Stöber a Piosa Pereira (C-4/95 a C-5/95, Recueil, s. I-511), bylo zpochybněno tvrzení, podle něhož je pojištění pouze proti jedinému riziku uvedenému v nařízení č. 1408/71 dostačující k přiznání postavení pracovníka ve smyslu tohoto nařízení.
- 41 V tomto ohledu je třeba uvést, že v bodě 36 výše uvedeného rozsudku Stöber a Piosa Pereira Soudní dvůr shledal, že nic nebrání členským státům v tom, aby omezily nárok na rodinné přídatky na osoby, které patří do solidárního společenství vytvořeného zvláštním režimem pojištění, v daném případě režimem starobního důchodového pojištění pro osoby samostatně výdělečně činné.
- 42 Podle přílohy I bodu I C („Německo“), na kterou odkazuje čl. 1 písm. a) bod ii) nařízení č. 1408/71, pouze osoby povinně pojištěné pro případ nezaměstnanosti nebo osoby, které na základě takového pojištění získají peněžité dávky v rámci nemocenského pojištění nebo srovnatelné dávky, mohou být pro účely přiznání rodinných dávek v souladu s hlavou III kapitolou 7 nařízení č. 1408/71 považovány za zaměstnané osoby ve smyslu čl. 1 písm. a) bodu ii) tohoto nařízení (rozsudek ze dne 12. června 1997, Merino García, C-266/95, Recueil, s. I-3279).
- 43 Jak jasně vyplývá ze znění tohoto ustanovení, v příloze I bodu I C nařízení č. 1408/71 je upřesněn nebo vymezen pojem „zaměstnaná osoba“ ve smyslu čl. 1 písm. a) bodu ii) tohoto nařízení pouze pro účely přiznání rodinných dávek v souladu s hlavou III kapitolou 7 tohoto nařízení.
- 44 Vzhledem k tomu, že situaci osoby, jako je navrhovatelka v původním řízení, neupravuje žádné ustanovení hlavy III kapitoly 7, není možné v jejím případě uplatnit omezení stanovené v příloze I bodě I C, takže její postavení pracovníka ve smyslu nařízení č. 1408/71 musí být určeno pouze z hlediska čl. 1 písm. a) bodu ii) tohoto nařízení. Tato osoba může tedy požívat práv spojených s uvedeným postavením,

bude-li prokázáno, že je pojištěná, byť jen proti jedinému riziku, na základě povinného nebo dobrovolného pojištění v rámci všeobecného nebo zvláštního systému sociálního zabezpečení uvedeného v čl. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71.

- 45 Vzhledem k tomu, že předkládací usnesení neposkytlo dostatečné údaje umožňující Soudnímu dvoru zohlednit všechny případně relevantní okolnosti případu v původním řízení, přísluší předkládajícímu soudu určit, zda se na takovou osobu, jako je navrhovatelka v původním řízení, vztahuje osobní působnost článku 48 Smlouvy a nařízení č. 1612/68 nebo nařízení č. 1408/71.

Ke čtvrté otázce

- 46 Čtvrtou otázkou se odvolací soud snaží zjistit, zda právo Společenství brání tomu, aby pro získání příspěvku na výchovu dítěte členský stát požadoval od státních příslušníků jiných členských států předložení řádného povolení k pobytu.
- 47 Tato otázka je založena na předpokladu, že navrhovatelka v původním řízení byla oprávněna pobývat na území dotyčného členského státu.
- 48 Aby dotyčná osoba mohla získat nárok na sporný příspěvek na výchovu, musí mít podle BÉrzGG při splnění dalších hmotněprávních podmínek pro přiznání příspěvku, bydliště nebo místo obvyklého pobytu na německém území.
- 49 Státní příslušník jiného členského státu, který je oprávněn pobývat na německém území a který zde pobývá, tuto podmínku splňuje. Nachází se v tomto ohledu ve stejné situaci jako německý státní příslušník s bydlištěm na německém území.
- 50 BÉrzGG však stanoví, že „každý cizinec“, včetně státního příslušníka jiného členského státu, musí na rozdíl od německých státních příslušníků být držitelem určitého typu povolení k pobytu, pokud chce získat nárok na sporný příspěvek. Je nesporné, že pouhé potvrzení o tom, že byla podána žádost o povolení k pobytu, není dostačující, přestože takové potvrzení osvědčuje legalitu pobytu.
- 51 Předkládající soud mimo jiné poznamenává, že „prodlení při vydání (povolení k pobytu) způsobené z čistě administrativních důvodů může vést k narušení podstaty práv občanů Evropské unie“.
- 52 Ačkoli právo Společenství nebrání tomu, aby členský stát ukládal státním příslušníkům jiných členských států, kteří legálně pobývají na jeho území, aby měli stále u sebe doklad osvědčující jejich právo pobytu, pokud stejnou povinnost ukládá i vlastním státním příslušníkům, pokud jde o jejich průkaz totožnosti (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 27. dubna 1989, Komise v. Belgie, 321/87, Recueil, s. 997, bod 12, a rozsudek ze dne 30. dubna 1998, Komise v. Německo, C-24/97, Recueil, s. I-2133, bod 13); neplatí to nutně tehdy, pokud členský stát vyžaduje od státních příslušníků jiných členských států, aby pro získání příspěvku na výchovu dítěte byli držiteli povolení k pobytu, které vystavuje správní orgán.
- 53 Pro účely uznání práva pobytu má totiž povolení k pobytu pouze deklaratorní povahu a důkazní hodnotu (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 8. dubna 1976, Royer, 48/75, Recueil, s. 497, bod 50). Ze spisu naopak vyplývá, že pro účely přiznání sporného příspěvku má povolení k pobytu konstitutivní povahu.
- 54 Z toho vyplývá, že požaduje-li členský stát od státního příslušníka jiného členského státu, který si přeje pobírat takovou dávku, jakou je sporný příspěvek, aby předložil dokument konstitutivní povahy vydaný jeho správním orgánem, zatímco od vlastního státního příslušníka žádný dokument tohoto typu nepožaduje, vede to k nerovnému zacházení.

- 55 Takové nerovné zacházení, které není odůvodněno, představuje v oblasti působnosti Smlouvy diskriminaci zakázanou článkem 6 Smlouvy o ES.
- 56 Německá vláda na jednání sice připustila, že podmínka uložená v BERzGG představuje nerovné zacházení ve smyslu článku 6 Smlouvy, avšak zdůraznila, že okolnosti věci v původním řízení nespádají do věcné ani do osobní působnosti Smlouvy, takže navrhovatelka v původním řízení se nemůže dovolávat tohoto ustanovení.
- 57 Pokud jde o věcnou působnost, je třeba odkázat na odpovědi na první, druhou a třetí otázku, ze kterých vyplývá, že dotčený příspěvek na výchovu dítěte, který je předmětem sporu v původním řízení, nepochybně spadá do věcné působnosti práva Společenství.
- 58 Pokud jde o osobní působnost, dospěje-li předkládající soud k tomu, že vzhledem ke kritériím stanoveným v odpovědi na první předběžnou otázku má navrhovatelka v původním řízení postavení pracovníka ve smyslu článku 48 Smlouvy a nařízení č. 1612/68 nebo ve smyslu nařízení č. 1408/71, pak by sporné nerovné zacházení bylo neslučitelné s články 48 a 51 Smlouvy.
- 59 Komise za předpokladu, že by tomu tak nebylo, tvrdí, že v každém případě od 1. listopadu 1993, kdy vstoupila v platnost Smlouva o Evropské unii, má navrhovatelka v původním řízení právo pobytu podle článku 8a Smlouvy o ES, podle něhož „Každý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených v této smlouvě a v opatřeních přijatých k jejímu provedení“. Podle čl. 8 odst. 1 Smlouvy o ES je občanem Evropské unie každá osoba, která má státní příslušnost členského státu.
- 60 Je třeba však zdůraznit, že v takovém případě, o jaký jde v původním řízení, není nutné zkoumat, zda se dotčená osoba může dovolávat článku 8a Smlouvy, aby jí bylo přiznáno nové právo pobývat na území daného členského státu, jelikož je nesporné, že takové oprávnění jí již bylo uděleno, přestože jí bylo odmítnuto vydat povolení k pobytu.
- 61 Na navrhovatelku v původním řízení se jakožto na státní příslušnici členského státu legálně pobývající na území jiného členského státu vztahuje osobní působnost ustanovení Smlouvy o občanství Unie.
- 62 Podle čl. 8 odst. 2 Smlouvy jsou přitom s občanstvím Unie spojeny povinnosti a práva stanovené touto smlouvou, mezi nimiž je i právo uvedené v článku 6 Smlouvy nebýt diskriminován na základě státní příslušnosti v oblasti věcné působnosti Smlouvy.
- 63 Z toho vyplývá, že občan Evropské unie, který stejně jako navrhovatelka v původním řízení legálně pobývá na území hostitelského členského státu, se může dovolávat článku 6 Smlouvy ve všech případech spadajících do věcné působnosti práva Společenství, a to i tehdy, kdy tento členský stát otálí nebo odmítá přiznat dávku, která je poskytována každé osobě s legálním pobytem na území tohoto státu, s odůvodněním, že nemá doklad, který se nevyžaduje od vlastních příslušníků tohoto státu a jehož vystavení může být zpožděno nebo odmítnuto správními orgány tohoto státu.
- 64 Dotčené nerovné zacházení, které tedy spadá do oblasti působnosti Smlouvy, nemůže být považováno za odůvodněné. Jedná se totiž o diskriminaci uplatňovanou přímo na základě státní příslušnosti navrhovatelky. Soudnímu dvoru přitom nebyl předložen žádný důvod, který by ospravedlňoval toto nerovné zacházení.

- 65 Na čtvrtou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že právo Společenství brání tomu, aby pro získání nároku na příspěvek na výchovu dítěte členský stát vyžadoval od státních příslušníků jiných členských států, kteří jsou oprávněni pobývat na jeho území, předložení řádného povolení k pobytu vystaveného vnitrostátním správním orgánem, zatímco vlastní státní příslušníci jsou pouze povinni mít bydliště nebo místo obvyklého pobytu v tomto členském státě.
- Náklady řízení
- 66 Výdaje vzniklé německé, španělské, francouzské vládě a vládě Spojeného království, jakož i Komisi, které předložily Soudnímu dvoru vyjádření, se nenahrazují. Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před vnitrostátním soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud.
- Z těchto důvodů

SOUDNÍ DVŮR

o otázkách, které mu byly předloženy Bayerisches Landessozialgericht usnesením ze dne 2. února 1996, rozhodl takto:

- 1) Dávka, jakou je příspěvek na výchovu dítěte upravený v Bundeserziehungsgeldgesetz, jež je automaticky poskytována osobám splňujícím určitá objektivní kritéria bez jakéhokoliv individuálního a volného posouzení osobních potřeb a jejímž cílem je vyrovnání rodinných nákladů, spadá do věcné působnosti práva Společenství jakožto rodinná dávka ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. h) nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, pozměněného a aktualizovaného nařízením Rady (EHS) č. 2001/83 ze dne 2. června 1983, ve znění nařízení Rady (EHS) č. 3427/89 ze dne 30. října 1989, a jakožto sociální výhoda ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství.
- 2) Předkládajícímu soudu přísluší, aby určil, zda se na takovou osobu, jakou je navrhovatelka v původním řízení, vztahuje osobní působnost článku 48 Smlouvy o ES a nařízení č. 1612/68, nebo nařízení č. 1408/71.
- 3) Právo Společenství brání tomu, aby pro získání nároku na příspěvek na výchovu dítěte členský stát vyžadoval od státních příslušníků jiných členských států, kteří jsou oprávněni pobývat na jeho území, předložení řádného povolení k pobytu vystaveného vnitrostátním správním orgánem, zatímco vlastní státní příslušníci jsou pouze povinni mít bydliště nebo místo obvyklého pobytu v tomto členském státě.

Podpisy.